

Sygn. akt III AUa 615/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	SSA Anna Polak (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2016 r. w Szczecinie

sprawy E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 lutego 2015 r. sygn. akt IV U 1/15

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 615/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 listopada 2014 r., znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił ubezpieczonej E. B. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, bowiem w dziesięcioleciu liczonym przed dniem złożenia wniosku, tj. od 12 września 2004 r. do 11 września 2014 r. oraz

w dziesięcioleciu liczonym przed dniem powstania niezdolności do pracy, tj. od 15 lipca 2004 r. do 14 lipca 2014 r. ubezpieczona nie udowodniła wymaganych 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczona w dziesięcioleciu liczonym przed dniem złożenia wniosku, tj. od 12 września 2004 r. do 11 września 2014 r. udowodniła 1 rok, 9 miesięcy i 14 dni okresów składkowych i nieskładkowych, a w dziesięcioleciu liczonym przed dniem powstania niezdolności do pracy, tj. od 15 lipca 2004 do 14 lipca 2014 r. udowodniła

1 rok, 8 miesięcy i 15 dni okresów składkowych i 29 dni okresów nieskładkowych, przy wymaganym co najmniej 5-letnim okresie składkowym i nieskładkowym.

E. B. nie zgodziła się z wydaną decyzją podnosząc, że jest całkowicie niezdolna do pracy, a osiągnięty przez nią wymiar okresów składkowych i nieskładkowych wynosi ponad 21 lat.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumenty podniesione w uzasadnieniu decyzji.

Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z dnia 4 lutego 2015 r. w sprawie o sygnaturze akt IV U 1/15 oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

E. B. urodziła się (...)

Wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy złożyła w dniu 12 września 2014 r. W dniu złożenia wniosku ubezpieczona nie pracowała, a ostatni okres składkowy ustał w dniu 31 maja 2014 r.

Zgodnie z opinią lekarską lekarza orzecznika ZUS z dnia 30 września 2014 r. u ubezpieczonej rozpoznano nadciśnienie tętnicze, zespół uzależnienia od alkoholu oraz stan po urazie głowy z następowym znacznym osłabieniem funkcji poznawczych oraz zaburzeniami równowagi.

W oparciu o powyższe orzeczenia, naruszona sprawność organizmu uniemożliwia ubezpieczonej wykonywanie jakiegokolwiek pracy. Ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy od dnia 15 lipca 2014 r. do dnia 30 września 2015 r.

Na dzień 4 lutego 2015 r. E. B. udowodniła 1 rok, 9 miesięcy i 14 dni okresów składkowych i nieskładkowych w dziesięcioleciu liczonym przed dniem złożenia wniosku, tj. od 12 września 2004 r. do 11 września 2014 r., a w dziesięcioleciu liczonym przed dniem powstania niezdolności do pracy, tj. od 15 lipca 2004 r. do 14 lipca 2014 r. udowodniła 1 rok, 8 miesięcy i 15 dni okresów składkowych i 29 dni okresów nieskładkowych, przy wymaganym co najmniej 5-letnim okresie składkowym i nieskładkowym.

Na dzień 4 lutego 2015 r. udokumentowała okresy składkowe i nieskładkowe w łącznym wymiarze 20 lat, 4 miesięcy i 22 dni (okresy składkowe: 15 lat, 3 miesiące i 16 dni oraz okresy nieskładkowe: 2 miesiące i 18 dni).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 27 listopada 2014 r. odmówił prawa do renty uznając, że ubezpieczona nie spełniła warunku w postaci posiadania 5-letniego wymiaru okresów składkowych i nieskładkowych w dziesięcioleciu liczonym przed dniem złożenia wniosku oraz w dziesięcioleciu liczonym przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie Sąd Okręgowy w Koszalinie uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Istotą zaistniałego w sprawie sporu było rozstrzygnięcie, czy E. B. spełniła przesłankę posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego. W rozpatrywanej sprawie bezsporna była okoliczność, że ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy, a całkowita niezdolność do pracy powstała nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ostatniego okresu składkowego.

Sąd I instancji za punkt wyjścia swych rozważań przyjął art. 57 w związku z art. 58 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna). Stosownie do treści powołanych przepisów, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: 1) jest niezdolny do pracy, 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy, 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-4, 5 lit. a, pkt 6 i 12 ustawy emerytalnej albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od

ustania tych okresów (nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy). Zgodnie z treścią art. 58 ust. 1 ustawy wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynosić ma co najmniej:

- 1) 1 rok – jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat,
- 2) 2 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 20 do 22 lat,
- 3) 3 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 do 25 lat,
- 4) 4 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat,
- 5) 5 lat – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat, a ponadto okres ten przypada w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (ust. 2). Wskazanego przepisu art. 58 ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Zgodnie z opinią lekarza orzecznika ZUS z dnia 30 września 2014 r.

u ubezpieczonej stwierdzono całkowitą niezdolność do pracy w okresie od dnia 15 lipca 2014 r. do dnia 30 września 2015 r. Ubezpieczona nie wniosła sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS do Komisji Lekarskiej ZUS. Niesporny był zatem okres niezdolności do pracy ubezpieczonej.

Całkowita niezdolność do pracy została stwierdzona od dnia 15 lipca 2014 r., a ostatni okres składkowy ustał w dniu 31 maja 2014 r. Tak więc całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała w ciągu 1 miesiąca i 5 dni od dnia ustania ostatniego okresu składkowego. Okres powstania całkowitej niezdolności do pracy był więc bezsporny.

Ubezpieczona udowodniła 1 rok, 9 miesięcy i 14 dni okresów składkowych i nieskładkowych w dziesięcioleciu liczonym przed dniem złożenia wniosku oraz 1 rok, 8 miesięcy i 15 dni okresów składkowych i 29 dni okresów nieskładkowych w dziesięcioleciu liczonym przed dniem powstania niezdolności do pracy. Ubezpieczona nie kwestionowała wymiaru okresów składkowych i nieskładkowych, zatem powyższa okoliczność była również bezsporna.

Ubezpieczona twierdziła, że udokumentowane przez nią okresy składkowe i nieskładkowe w łącznym wymiarze 20 lat, 4 miesięcy i 22 dni zwalniają ją z wymogu osiągnięcia okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze 5 lat w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Sąd Okręgowy zważył, że powyższe twierdzenie wywodzone jest wbrew treści art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej. Stosownie bowiem do treści powołanego przepisu ubezpieczony, który udowodnił okres składkowy wskazany w art. 6, wynoszący 25 lat dla kobiety oraz który jest całkowicie niezdolny do pracy nie jest obowiązany do udowodnienia, że osiągnął okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 5 lat w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. E. B. zgodziła się z wyliczeniem organu rentowego, zgodnie z którym osiągnięte przez nią okresy składkowe i nieskładkowe wynoszą w łącznym wymiarze 20 lat, 4 miesięcy i 22 dni (okresy składkowe: 15 lat, 3 miesiące i 16 dni oraz okresy nieskładkowe: 2 miesiące i 18 dni); okresy składkowe i nieskładkowe ubezpieczonej są więc bezsporne.

Tak argumentując Sąd orzekający uznał, że ubezpieczona nie udowodniła okresu składkowego w wymiarze 25 lat. E. B. nie spełniła zatem jednej z przesłanek koniecznych do nabycia prawa do renty, o których mowa w art. 57 w zw. z art. 58 ustawy emerytalnej, co jest równoznaczne z brakiem uprawnienia do świadczenia.

Z wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie nie zgodziła się E. B., w wywiezionej apelacji zaskarżyła rozstrzygnięcie w całości.

W uzasadnieniu wskazała, że Sąd orzekający dokonał błędnych ustaleń stanu faktycznego oraz przyjął niewłaściwą podstawę prawną swojego rozstrzygnięcia. Ubezpieczona podniosła, że zastosowanie w sprawie powinien znaleźć art. 57 ust. 2 ustawy emerytalnej, który jasno wskazuje na okres składkowy uprawniający ją do przyznania świadczenia.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonej okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny prawnej zebranego

w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98).

Apelacja ubezpieczonej nie zawierała żadnych argumentów, które mogłyby podważyć prawidłowe ustalenia dokonane przez Sąd pierwszej instancji.

Kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy ubezpieczona spełnia warunki do przyznania jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Osoba, która ubiega się

o przyznanie świadczenia rentowego musi spełnić wszystkie przesłanki, o których mówi art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 z późn.zm.). Zgodnie

z treścią tego przepisu, oprócz tego, że osoba ubiegająca się o rentę powinna wykazać, że jest całkowicie lub częściowo niezdolna do pracy, musi jeszcze posiadać odpowiednie okresy składkowe i nieskładkowe, o czym stanowi art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy. Ponadto, kolejną niezbędną przesłanką nabycia prawa do renty jest powstanie niezdolności do pracy w okresach ubezpieczenia wymienionych w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ich ustania. Przy czym art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy nie ma zastosowania do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. Z kolei art. 58 ust. 1 ww. ustawy stanowi, że warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej:

- 1) 1 rok - jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat;
- 2) 2 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 20 do 22 lat;
- 3) 3 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 do 25 lat;
- 4) 4 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat;
- 5) 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Zgodnie z ust. 2 tego artykułu, okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej lub renty rodzinnej.

W przypadku E. B. bezsporne jest, że jest ona całkowicie niezdolna do pracy oraz że niezdolność ta powstała w okresie, o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej. Świadczy o tym dokumentacja medyczna, a także orzeczenia

lekarza orzecznika i Komisji Lekarskiej ZUS. Nie ma natomiast podstaw do stwierdzenia, że ubezpieczona posiada wymagany okres składkowy i nieskładkowy, będący warunkiem koniecznym do przyznania jej świadczenia rentowego.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu I instancji, że ubezpieczona nie udowodniła wymaganego 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego

w ostatnim 10-leciu przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed powstaniem niezdolności do pracy. Według orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 30 września 2014 r. niezdolność ta powstała w lipcu 2014 r. W okresie 10 lat poprzedzających stwierdzenie niezdolności (tj. od 15 lipca 2004 r. do 14 maja 2014 r.) ubezpieczona udowodniła okres wynoszący 1 rok, 8 miesięcy i 15 dni okresów składkowych oraz 29 dni okresów nieskładkowych, zatem nie spełnia wymogu z art. 58 ust. 1 pkt 5. Sąd Apelacyjny zaznacza, że nie ubezpieczona spełnia tego wymogu również przy obliczeniu 10 lat poprzedzających złożenie wniosku w 2014 r. (tj. od 12 września 2004 r. do 11 września 2014 r.), ponieważ w tym okresie udowodniła 1 rok, 9 miesięcy i 14 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd Apelacyjny rozważył także i to, czy ubezpieczona – będąca osobą całkowicie niezdolną do pracy – stosownie do treści art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej udowodniła okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący dla kobiety co najmniej 25 lat. Posiadanie bowiem 25-letniego okresu składkowego przez kobietę będącą całkowicie niezdolną do pracy zwalnia z konieczności zrealizowania wymogu,

o którym mowa w art. 58 ust. 2, a więc udowodnienia wymaganego 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego w ostatnim 10-leciu przed zgłoszeniem wniosku

o rentę lub przed powstaniem niezdolności do pracy. W toku postępowania Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczona osiągnęła okresy składkowe i nieskładkowe

w wymiarze 20 lat, 4 miesięcy i 22 dni, w tym 15 lat, 3 miesiące i 16 dni okresów składkowych oraz 2 miesiące i 18 dni okresów nieskładkowych. Ustalenie to okazało się prawidłowe, wynika ono bowiem z wyliczeń organu rentowego i nie zostało

w jakikolwiek sposób podważone w apelacji przez naprowadzenie stosownych dowodów przez apelującą.

Z tych też względów Sąd Apelacyjny podzielił także wniosek Sądu Okręgowego, że ubezpieczona nie spełnia warunku odnośnie wymaganego przez ustawodawcę wykazania 25-letniego okresu składkowego.

Podniesiony przez ubezpieczoną w apelacji zarzut niewłaściwej subsumpcji dokonanej przez Sąd Okręgowy uznać należy za chybiony. W uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., I UZP 5/05 (OSNPUSiSP 2006, nr 19-20, poz. 305) wyrażony został pogląd, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 ustawy emerytalnej), bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego 10-lecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Uchwała ta nie znajduje zastosowania do stanu faktycznego niniejszej sprawy.

Począwszy od 23 września 2011 r. do art. 58 dodano ust. 4, na mocy którego zostały zwolnione z obowiązku spełnienia warunku wykazania 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego dodatkowo osoby legitymujące się długim okresem składkowym. W szczególności wymogu wykazania pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego, w dziesięcioleciu poprzedzającym zgłoszenie wniosku o rentę lub powstanie niezdolności do pracy, nie musi spełnić kobieta, która jest całkowicie niezdolna do pracy i udowodniła okres składkowy w wymiarze co najmniej 25 lat oraz całkowicie niezdolny do pracy mężczyzna, który udowodnił okres składkowy w wymiarze co najmniej 30 lat. Oznacza to, że w omawianym zakresie pogląd wyrażony w uchwale I UZP 5/05 przestał być aktualny, a przepis art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej ma zastosowanie do osób, które warunki wymagane do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy, spełniły po jego wejściu w życie tzn. po 23 września 2011 r. W obecnie obowiązującym stanie prawnym nie jest zatem zwolniona od obowiązku wykazania przesłanki z art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej osoba, której dotyczy art. 57 ust. 2 ustawy.

W przedmiotowej sprawie E. B. złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty 12 września 2014 r. i wszystkie ustawowe przesłanki warunkujące nabycie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy spełniła po dniu 23 września 2011 r., a więc gdy powołana wyżej uchwała siedmiu sędziów SN przestała być aktualna z uwagi na zmianę stanu prawnego (dodanie ust. 4 do art. 58 ustawy emerytalnej). Błędne jest zatem twierdzenie ubezpieczonej, że właściwą podstawą prawną rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w Koszalinie powinien być art. 57 ust. 2 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny uważa, że rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego odpowiada prawu.

Tylko spełnienie wszystkich przesłanek, o których stanowi art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych daje prawo do świadczenia rentowego. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie mają zastosowania zasady współżycia społecznego. Jednakże ubezpieczona może rozważyć możliwość wystąpienia o świadczenia przyznawane w szczególnym trybie, na podstawie art. 82 ustawy emerytalnej do Prezesa Rady Ministrów, który w szczególnie uzasadnionych przypadkach może przyznać emeryturę lub rentę na warunkach i w wysokości innej niż określone w ustawie. Z kolei, zgodnie z art. 83, ubezpieczonym oraz pozostałym po nich członkom rodziny, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty, nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym i nie mają niezbędnych środków utrzymania, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może przyznać w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie.

Tak argumentując Sąd Apelacyjny oddalił apelację ubezpieczonej, o czym orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko SSA Anna Polak